

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΥΠΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΤΑΞΗ: Α΄

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κώστας Ουράνης (1890-1953)

Θα πεθάνω ένα πένθιμο ...

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 2β

A [Σε συνεχή λόγο, με εντοπισμό και σχολιασμό ΟΛΩΝ των κοσμητικών επιθέτων]

Το ποιητικό υποκείμενο αισθητοποιεί με πολλούς τρόπους την αποξένωσή του από τον οικείο του χώρο και το εξωτερικό περιβάλλον της πόλης ως παραίτηση από τη ζωή. Αρχικά πιστεύει ότι θα πεθάνει στο σβήσιμο μιας μέρας, ένα πένθιμο δειλινό, απομονωμένος σε ένα περιβάλλον πολύ προσωπικό αλλά απωθητικό, την κρύα του κάμαρα, όπως πέρασε κι όλη του τη ζωή. Την ώρα μάλιστα που διαισθάνεται το τέλος του, μπροστά στον τρόπο του θανάτου, τη στερνή του αγωνία, το μόνο που θα ακούει, θα είναι η βροχή – σύμβολο θλίψης – και η ανούσια βουή του δρόμου, ένας κούφιος θόρυβος, μια κουραστική οχλαγωγία. Η απουσία άλλωστε νοήματος από τη ζωή του αποτυπώνεται και στα προσωπικά του αντικείμενα, τα ξένα έπιπλα του σπιτιού του, τα σκόρπια του βιβλία, που πλέον γίνονται απρόσωπα και αντιπαθητικά. Το τέλος του θα είναι δραματικό, δεν θα βρεθεί κανείς να τον θυμάται. Τα επίθετα όλα συνθέτουν μια ατμόσφαιρα μελαγχολική, που υποβάλλει στον αναγνώστη με παραστατικότητα την άσχημη διάθεση του ποιητή και την πολύπλευρη μοναξιά του.

B [Ενδεικτικό περίγραμμα απάντησης με λέξεις – κλειδιά και σχολιασμό ΟΛΩΝ των κοσμητικών επιθέτων]

Θεματική περίοδος: Στις δύο πρώτες παραγράφους του ποιήματος με μία ποικιλία επιθέτων υποδηλώνονται από το ποιητικό υποκείμενο οι διαφορετικές όψεις της απομόνωσης που βιώνει από τον ιδιωτικό του χώρο και την πόλη.

- **πένθιμο** δείλι (στίχος 1, με επανάληψη στη δεύτερη στροφή) **στερνή** αγωνία: η μοναξιά της προσμονής του θανάτου και της αποδέσμευσης από τη ζωή έρχεται στο τέλος μιας ημέρας, σε ένα «θλιμμένο» βροχερό φόντο.
- **κρύα** κάμαρα / **ξένα** έπιπλα / **σκόρπια** βιβλία: η αποξένωση από τον ιδιωτικό του χώρο, ο οποίος παρουσιάζεται απρόσωπος και απωθητικός, χωρίς τη ζεστασιά μίας επιθυμητής ανθρώπινης παρουσίας ή έστω κάποιου νοήματος. Η παραμέληση που αποκαλύπτει η ακαταστασία του χώρου παραπέμπει πιθανόν στην ταραγμένη του συναισθηματική κατάσταση, τις πνευματικές του ανησυχίες και την διανοητική του απορρύθμιση, που τον κρατούν σε απόσταση από την πραγματικότητα και τον ίδιο του τον εαυτό. Όλα τα χαρακτηρίζει η απουσία: ανθρώπων και κυρίως νοήματος.
- **κούφιος** θόρυβος: υποδηλώνει την ανούσια φασαρία / οχλαγωγία που προέρχεται από τον εξωτερικό χώρο, όπως βέβαια την βιώνει ο ποιητής. Ό,τι συμβαίνει έξω αποπνέει την ίδια αίσθηση κενού με αυτό που βρίσκεται μέσα και εντός του.

Πρόταση κατακλείδα: Το ποιητικό υποκείμενο πολιορκείται με πολλαπλούς τρόπους από τη μοναξιά του, καθώς η αδιέξοδη σχέση του με την πραγματικότητα που ζει φαίνεται να προοιωνίζεται το οριστικό τέλος.

10 μονάδες

ΘΕΜΑ 3

A [Σε συνεχή λόγο, με συμπερίληψη χαρακτηριστικών στοιχείων του ποιήματος]

1

Παρίσι, Η / Μ / ΕΤΟΣ

Ο χρόνος κυλάει χωρίς νόημα πια για μένα, και το τέλος μου πλησιάζει. Η μοναξιά με βαραίνει αβάσταχτα, το σπίτι μου είναι ολότελα ξένο, οι περαστικοί αδιάφοροι και κουραστικοί. Τα βιβλία μου, άλλοτε αγαπημένα ασχολία, είναι πλέον περιττά και απωθητικά, η βροχή αντιχτυπάει στο μυαλό και με τρελαίνει.

Αλήθεια, δεν ξέρω αν η δική μου απώλεια σημαίνει κάτι για τους άλλους – μοιραίο, θα πείτε, να σε ξεχθούν, καθώς περνάει ο καιρός κι εσύ πλέον λείπεις. Οι φίλοι θ' αναρωτηθούν τάχα για μένα; Κι αν το τολμήσουν, πόσο θ' αργήσουν να το προσπεράσουν ... για να ριχτούν και πάλι στα χαρτιά; Κι απ' όσα έγραψα με τη φτωχή ποιητική μου φλέβα, τι είναι να μείνει και να με θυμίζει; Σήμαινα τίποτα, άραγε, για τους άλλους ή έμεινα ένας ποιητής της σειράς, ταπεινός και ανάξιος;

Εδώ λοιπόν, στην πόλη του Φωτός, είναι προορισμένο, μου φαίνεται, να βρω το τέλος. Είναι φθινόπωρο, η πιο θλιμμένη εποχή του χρόνου, ώρα να φεύγω απ' τη ζωή. Μα, αν κάτι με μαραζώνει ακόμη πιο πολύ, δεν είναι η λήθη* είναι το ότι μια αγάπη που 'χα και δεν με πίστεψε, διαλέγει εκτός απ' το να με καταφρονήσει, να με εξευτελίσει κιόλας με λόγια υβριστικά. [Υ. Γ Όσοι ζωντανοί μένετε πίσω, πείτε της, δεν ήταν ο Ουράνης αυτός που νόμιζες ...].

2

Παρίσι, 20 Αυγούστου, 1920

Πάλι σκοτεινιάζει νωρίς και δεν έχει τελειώσει καν ο Αύγουστος. Καλοκαίρι και καταχνιά στο κοσμικό Παρίσι. Τι τα θες ... γράφω για να γεμίζω τα άδεια χαρτιά, ούτως η άλλως τελευταία δεν ξέρω αν έχει νόημα η κάθε μου λέξη. Τα βιβλία χάσκουν παντού και με περιγελούν. Έδωσα τις τελευταίες μου οικονομίες σε κάτι που δεν μπορώ πλέον να απολαύσω. Και αυτός ο θόρυβος ... Βλέπω το τέλος πιο καθαρά μέρα με τη μέρα – η βροχή θα με τυλίξει και αυτή η φασαρία θα με πάει στο πουθενά, στο τέλος όλων των δρόμων.

Δεν ξέρω αν η εξαφάνισή μου θα γίνει αντιληπτή – ίσως «Ευρέθη πτώμα σε προχωρημένη αποσύνθεση ...», τα αδιάφορα μάτια ενός άτυχου αστυνόμου σε βάρδια, μία θέση λιγότερη στο τραπέζι των «κυρίων» της πρέφας, από όπου τα τελευταία βράδια θα έχω ασυγχώρητα απουσιάσει. Και όπου το παιχνίδι θα συνεχιστεί χωρίς εμένα. Άραγε, θα θυμάται κανείς στην πατρίδα τη μοναδική ποιητική συλλογή του πολλά υποσχόμενου Ουράνη; Ένας έστω στίχος, μια μικρή λέξη, θα πλανάται στο μυαλό κάποιου αναγνώστη; Θα μου ήταν αρκετό για να πιαστώ από κάπου. Έστω και τώρα.

Το φθινόπωρο απλώνεται παντού, μέσα στην κάμαρα και μέσα στο μυαλό μου. Ίσως αυτά να είναι τα τελευταία λόγια μου. Στους γονείς μου, που θα ήθελα να ξέρουν ότι μέχρι εδώ ήταν η πορεία μου και ότι ακολουθώ πικρά αλλά ήρεμα το πεπρωμένο μου. Και στην Κ., που ποτέ δεν κατάλαβε, λέω ότι για μία και μοναδική φορά στη ζωή της θα πρέπει να σταθεί στο ύψος της, αν βέβαια της έχει απομείνει κάποιο ελάχιστο ίχνος αξιοπρέπειας. Την αγάπησα χωρίς να το αξίζει. Θα με κατηγορήσει χωρίς να το σκεφτεί.

Αποχωρώ.

B [Ενδεικτικό περίγραμμα προσυγγραφικού σταδίου με λέξεις – κλειδιά για τη δομή, το περιεχόμενο, και το ύφος του κειμένου]

Στοιχεία που αναμένεται να αξιοποιήσει ο μαθητής

ΔΟΜΗ σελίδας ημερολογίου (τόπος, ημερομηνία, τριμερής: πρόλογος, κύριο θέμα και επίλογος / βάσει της χρονικής διαδοχής των γεγονότων του ποιήματος)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Θα (μελλοντική προοπτική θανάτου)
- Πένθιμο βροχερό τοπίο
- Αποξένωση από το ιδιωτικό περιβάλλον και την πόλη
- Μοναχικός θάνατος, πλήρης αφανισμός.
- Η αδιάφορη υποκρισία των «φίλων»
- Η υστεροφημία: μία ταπεινή αναφορά στη ματαιώση των «πολλών υποσχέσεων» του έργου του
- Η σκηνή της κηδείας, ο τραγικός αποχαιρετισμός των γονιών και η ματαιότητα της τελετουργίας
- Το τελικό χτύπημα από μια γυναίκα που δεν τον κατάλαβε μέχρι το τέλος.

ΥΦΟΣ: Θλίψη και αυτο-σαρκασμός / προσωπικό - εξομολογητικό ύφος (α'ενικό)

40 μονάδες